

## Výstražné signály (červené vlajky) pre Program Interreg V-A Poľsko – Slovensko 2014 – 2020

Všetky osoby podieľajúce sa na implementácii Programu Interreg V-A Poľsko – Slovensko 2014 – 2020 môžu spozorovať potenciálne signály nekalých praktík a sú povinné na ne adekvátne zareagovať. Požadovanou vlastnosťou v tejto oblasti je **kritické myslenie**, zvlášť v prípade osôb vykonávajúcich kontrolné úlohy.

S cieľom posilnenia vyššie uvedeného kritického myslenia a zjednodušenia odhaľovania podvodov pripravil Riadiaci orgán **katalóg najdôležitejších výstražných signálov**, ktoré môžu poukazovať na nekalé praktiky. Výskyt ktoréhokoľvek zo signálov vyžaduje okamžitú reakciu s cieľom kontroly, na základe ktorej sa zistí, či je potrebné podniknúť ďalšie kroky.

Katalóg je rozdelený na dve časti: **verejné obstarávanie** a **pracovné náklady a poradenské služby**, čo vyplýva zo Smernice Európskej komisie s názvom *Posúdenie rizika finančných podvodov a efektívne a primerané opatrenia v boji proti finančným podvodom*, kde sa uvádza, že tieto dve oblasti sú z hľadiska výskytu podvodov najrizikovejšie. Každá časť je rozdelená na jednotlivé druhy možných podvodov, ku ktorým sú následne priradené varovné signály.

Tento katalóg nie je úplný a môžu sa doňho **pridávať** ďalšie varovné signály, ktoré sa vyskytnú v priebehu realizácie Programu, napr. nové typy podvodov odhalených v rámci Programu, ktoré sa v katalógu neuvádzali.

### **Verejné obstarávanie:**

#### **1. KORUPCIA – ÚPLATKY**

- neopodstatnené zvýhodňovanie vykonávateľa zo strany pracovníka rozhodujúceho o zadaní zákazky,
- blízke priateľské vzťahy medzi osobou rozhodujúcou o zadaní zákazky a dodávateľom tovarov alebo služieb,
- neopodstatnený alebo náhly nárast prosperity osoby rozhodujúcej o pridelení zákazky,
- osoba rozhodujúca o zadaní zákazky vykonáva skrytú podnikateľskú činnosť,
- vykonávateľ má povest' podnikateľa dávajúceho úplatky,
- nezdokumentované alebo časté zmeny v podmienkach zákazky zvyšujúce jej hodnotu,
- osoba rozhodujúca o pridelení zákazky odmieta byť preložená na inú pozíciu nesúvisiacu s verejným obstarávaním,
- osoba rozhodujúca o pridelení zákazky nepredkladá vyhlásenie o konflikte záujmov alebo je vyhlásenie neúplné;

#### **2. SKRYTÝ KONFLIKT ZÁUJMOV**

- neopodstatnené alebo veľmi priaznivé posudzovanie konkrétneho vykonávateľa alebo dodávateľa,

- opakujúce sa akceptovanie vysokých cien, nízkej kvality prác atď.,
- osoba rozhodujúca o pridelení zákazky nepredkladá vyhlásenie o konflikte záujmov alebo je vyhlásenie neúplné,
- osoba rozhodujúca o pridelení zákazky odmieta byť preložená na inú pozíciu nesúvisiacu s verejným obstarávaním,
- osoba rozhodujúca o zadaní zákazky pravdepodobne vykonáva vedľajšiu podnikateľskú činnosť;

### **3. TAJNÝ DOHOVOR O VEREJNOM OBSTARÁVANÍ**

- víťazná ponuka je príliš drahá v porovnaní s odhadovanými nákladmi, zverejnenými cenníkmi, podobnými činnosťami alebo službami, priemernými cenami v danej oblasti alebo férovými trhovými cenami,
  - trvalé nadhodnocovanie cien zo strany všetkých dodávateľov,
  - ceny ponúk klesajú v prípade účasti nového dodávateľa v súťaži,
  - striedanie víťazných dodávateľov podľa regiónov, typu úlohy alebo činností,
  - neúspešní dodávateľia sú zamestnávaní ako subdodávateľia,
  - netypické schémy výberového konania (napr. ponuky sa navzájom líšia v cene presne o určitý počet percent, víťazná ponuka je tesne pod hranicou akceptovateľnej ceny, cena ponuky je rovnaká ako cena odhadovaná v rozpočte, príliš vysoká, príliš nízka, príliš vzdialená, zaokrúhlená na celé čísla, ponuka nie je kompletná atď.),
  - evidentné súvislosti medzi ponukami, napr. tá istá adresa, pracovníci, telefónne číslo atď.,
  - vykonávateľ uvádza v ponuke informácie o subdodávateľoch, ktorí si v rámci súťaže konkurujú ako vykonávateľia;
  - skúsení vykonávateľia nepredkladajú ponuky a stávajú sa subdodávateľmi alebo oferent, ktorý predkladá ponuku s nízkou cenou, sa stiahne zo súťaže a následne je subdodávateľom,
  - v určitých súťažiach sa vyskytujú zakaždým tí istí konkurenti, iné firmy nikdy ponuky nepredkladajú,
  - na internete nie sú zverejnené informácie o neúspešných dodávateľoch, výkazoch podnikateľov alebo adresy atď. (inými slovami ide o fiktívne firmy),
  - výmena korešpondencie alebo iná komunikácia poukazujúca na to, že vykonávateľia si medzi sebou vymieňajú informácie o cenách, rozdeľujú si geografické oblasti alebo vedú inú neformálnu komunikáciu,
  - prípady tajných dohovorov boli odhalené v nasledovných sektoroch, čo má význam pri štrukturálnych fondoch: asfaltovanie, stavebné práce, výkopové práce, elektrická inštalácia, pokrývačské práce, odstraňovanie odpadu;
- 4. NEVYVÁŽENÉ SÚŤAŽNÉ PONUKY** - poskytovanie dôverných informácií vybranému vykonávateľovi, ktoré nie sú dostupné ostatným oferentom

- ceny týkajúce sa jednotlivých položiek v súťaži sa zdajú byť podhodnotené,
- tesne po pridelení zákazky sa v nej vykonávajú zmeny, odstraňujú sa alebo sa menia niektoré položky,
- niektoré položky uvedené v špecifikácii výberového konania sa líšia od tých, ktoré sú uvedené v zmluve,
- oferenti majú blízke kontakty s pracovníkmi zodpovednými za výberové konanie alebo sa zúčastňujú na prípravách špecifikácie;

## **5. PODVODY V ŠPECIFIKÁCIÁCH**

- len jeden alebo malý počet oferentov odpovedá na výzvu na predkladanie žiadostí,
- podobnosť medzi opisom v špecifikácii a tovarom alebo službou oferenta, ktorý vyhral verejnú súťaž,
- sťažnosti zo strany ostatných oferentov,
- špecifikácie sú značne užšie alebo širšie ako to bolo v predošlých výzvach na predkladanie žiadostí,
- netypické alebo neopodstatnené špecifikácie,
- pridelenie väčšieho množstva zákaziek jednému dodávateľovi,
- priateľské vzťahy medzi pracovníkmi zodpovednými za výberové konanie a oferentami v priebehu konania verejnej súťaže,
- nadobúdateľ definuje produkt na základe firemného názvu, nie na základe popisu;

## **6. ZVEREJNENIE ÚDAJOV TÝKAJÚCICH SA VEREJNEJ SÚŤAŽE**

- slabá kontrola výberového konania, napr. nedodržiavanie termínov,
- víťazná ponuka je len nepatrne lacnejšia od nasledujúcej najlacnejšej ponuky v poradí,
- niektoré ponuky boli otvorené skôr,
- prijímanie oneskorených ponúk,
- oferent predkladajúci oneskorenú ponuku vyhráva verejnú súťaž,
- všetky ponuky sú zamietnuté, pričom je vyhlásené nové výberové konanie,
- v priebehu verejnej súťaže udržiava víťazný oferent priateľské kontakty s personálom zodpovedným za výberové konanie prostredníctvom elektronickej pošty alebo iným spôsobom;

## **7. MANIPULOVANIE S PONUKAMI**

- sťažnosti zo strany oferentov,
- nepostačujúca kontrola a neadekvátne verejné obstarávanie,

- zavádzanie zmien do ponúk po ich doručení,
- zrušenie ponúk z dôvodu výskytu chýb,
- uchádzajúci sa oferent je diskvalifikovaný bez jednoznačne sformulovaného dôvodu,
- nevyhlásenie novej verejnej súťaže dokonca aj v situácii predloženia menšieho počtu ponúk ako je stanovené;

#### **8. NEOPODSTATNÉ PRIDEĽOVANIE ZÁKAZIEK JEDNÉMU OFERENTOVI**

- pridelovanie zákaziek jednému vykonávateľovi tesne nad alebo pod prahovou hodnotou, po prevýšení ktorej je potrebné vykonať výberové konanie,
- pridelenie zákazky, v prípade ktorej sa pred tým uskutočňovala verejná súťaž, bez výberového konania,
- rozdelenie zásielky s cieľom vyhnúť sa stanovenej hranici, po prekročení ktorej je nevyhnutné vyhlásenie verejnej súťaže,
- výzva na predkladanie žiadostí bola zaslaná len jednému vykonávateľovi;

#### **9. DELENIE ZÁKAZIEK**

- minimálne dve po sebe nasledujúce navzájom súvisiace zákazky sú pridelené tomu istému vykonávateľovi tesne pod hranicou, po prekročení ktorej je nevyhnutné uskutočnenie verejnej súťaže alebo kontroly vyššieho stupňa,
- neopodstatnené delenie predmetov zákazky, napr. samostatné kontrakty na práce a materiály, z ktorých každý sa nachádza pod prahovou hodnotou,
- po sebe nasledujúce zákazky tesne pod prahovou hodnotou;

#### **10. MIEŠANIE ZÁKAZIEK**

- podobné faktúry predložené pri rôznych prácach a objednávkach,
- vykonávateľ vystavuje faktúry za viac zákaziek za to isté obdobie;

#### **11. NEKALÉ VYČÍSLENIE POHĽADÁVOK**

- predražené alebo netypické faktúry za vykonanú prácu,
- faktúry za vykonanú prácu nie sú v súlade so znením zmluvy,
- evidentné zmeny v evidencii dĺžky trvania práce,
- chýbajúca evidencia dĺžky vykonávania práce,
- účty za tie isté materiály predstavené v rámci väčšieho počtu objednávok,
- vystavovanie faktúr za priame náklady ako za nepriame náklady;

#### **12. NEČESTNÉ INFORMOVANIE O CENÁCH**

- vykonávateľ odmieta predložiť dokumenty potvrdzujúce vynaložené náklady, mešká s ich doručením alebo ich nedokáže predložiť,

- vykonávateľ dodá neadekvátnu alebo neúplnú dokumentáciu,
- informácie o cenách nie sú aktuálne,
- evidentne vyššie ceny v porovnaní s podobnými zákazkami, cenníkmi alebo priemernými cenami v danej oblasti;

### **13. NEVYPLNENIE PODMIENOK ŠPECIFIKÁCIE**

- rozdiely medzi výsledkami prieskumu a kontroly, zmluvnými požiadavkami či špecifikáciami,
- chýbajúce výsledky kontrolného testovania alebo certifikátov,
- nízka kvalita, slabé úžitkové vlastnosti a veľký počet sťažností,
- určité indície zo zoznamu výdavkov vykonávateľa poukazujúce na to, že vykonávateľ nenakúpil napr. materiály potrebné na uskutočnenie prác, nemá, ani si nepožičal príslušné vybavenie alebo nemá potrebný personál na danom pracovisku (takýto typ krížovej kontroly môže byť veľmi cenný);

### **14. SFALŠOVANÉ, DUPLIKOVANÉ ALEBO NAVÝŠENÉ FAKTÚRY**

- faktúry za tovary alebo služby chýbajú pri inventarizácii alebo v účtovných dokumentoch,
- chýba potvrdenie o príjme vyfakturovaných tovarov a služieb,
- nákup vyfakturovaných tovarov alebo služieb vzbudzuje pochybnosti, alebo k nemu vôbec nedošlo,
- dokumentácia vykonávateľa nepotvrďuje uskutočnenie prác alebo vynaloženie potrebných nákladov,
- ceny na faktúrach, množstvo, opis materiálu alebo podmienky realizácie zákazky nezodpovedajú popisu danej zákazky, nákupnej objednávke, dokumentácii týkajúcej sa odberu, inventarizácii alebo dokumentácii o používaní,
- opakované faktúry v tej istej sume, s tým istým číslom, údajmi atď.,
- stupňovito zamestnávaní subdodávateľa,
- platby v hotovosti,
- platby uskutočňované v prospech zahraničných firiem (off-shore);

### **15. FIKTÍVNI POSKYTOVATELIA SLUŽIEB**

- poskytovateľov nemožno nájsť v podnikateľských registroch, na internete (pomocou prehliadača Google alebo iného prehliadača),
- nie je možné nájsť adresu poskytovateľa služieb,
- pri poskytovateľovi služieb je uvedené nesprávne telefónne číslo alebo neexistujúca adresa,
- spoločnosť je zaregistrovaná v zahraničí (off-shore);

### **16. ZÁMENA MATERIÁLOV**

- netypické alebo imitované balenie; obal, farby alebo vzory iné ako štandardné,

- rozdiely medzi očakávaným vzhľadom a skutočným vzhľadom,
- identifikačné čísla výrobkov sa líšia od tých, ktoré sú uvedené v katalógu alebo v systéme číslovania,
- nadpriemerné množstvo negatívnych výsledkov testovania a kontrol úžitkových vlastností, potreba skorej výmeny, vysoké exploatačné alebo servisné náklady,
- osvedčenie o zhode podpísané neoprávnenými osobami alebo osobami bez príslušnej kvalifikácie,
- značné rozdiely medzi odhadovanými a skutočnými cenami materiálov,
- vykonávateľ mešká s realizáciou, ale rýchlo dobieha omeškané práce,
- netypické alebo nečitateľné sériové čísla; sériové čísla nie sú v súlade so skutočným systémom číslovania výrobcu,
- faktúry, inventarizačné čísla alebo popisy jednotlivých položiek nezodpovedajú podmienkam zákazky.

## **Pracovné náklady a poradenské služby:**

### **1. VYNALOŽENÉ PRACOVNÉ NÁKLADY**

- rôzne metódy fakturácie,
- náhle, podstatné zmeny v nákladoch,
- znižujúce sa náklady v prípade projektov alebo objednávok, v ktorých bol prekročený rozpočet alebo je rozpočet takmer vyčerpaný,
- neproporciálne percento pracovníkov pokrytých priamymi nákladmi,
- značný počet pracovníkov presunutých z kategórie nepriamych nákladov do kategórie priamych nákladov a naopak,
- tí istí pracovníci sú neustále presúvaní z kategórie nepriamych nákladov do kategórie priamych nákladov a naopak,
- nepostačujúce interné kontroly fakturovania pracovných nákladov, ako napr. časové karty podpísované vopred, časové karty práce zamestnanca vyplňa nadriadený, sú vypísané ceruzkou alebo na konci zúčtovacieho obdobia,
- skutočný čas práce a náklady sú neustále na hranici rozpočtu alebo tesne pod ňou,
- používanie denných revízií s cieľom presúvania nákladov medzi jednotlivými objednávkami, činnosťami v oblasti testovania a vývoja alebo komerčnými nákladmi,
- značný nárast alebo pokles nákladov na citlivých účtoch,
- náklady trvania práce účtované inak ako v prípade súvisiacich cestovných nákladov;

### **2. NEOPODSTATNENÉ NADČASY**

- od personálu sa očakáva dôležitá, priama alebo nepriama neplatená práca v nadčasoch pri viacerých projektoch,
- zamestnanci dostávajú odmeny len za odpracovaný pevný pracovný čas v danom dni za dlhšie obdobie,
- vedenie požaduje prácu od zamestnancov v neplatenom čase, za ktorú dostávajú iné benefity,
- objednávky alebo projekty, pri ktorých bol prekročený rozpočet, nad ktorými sa pracuje len v neplatenom čase;

### **3. PORADENSKÉ SLUŽBY**

- chýbajúca formálna zmluva; vysoké sumy vyplatené za „poskytované služby“ na základe faktúr, na ktorých chýbali viaceré informácie,
- podpísané zmluvy nedokladujú poskytované služby, chýba dodatočná dokumentácia, taká ako podrobné faktúry, správy o pracovných cestách alebo o testovaní, ktoré by zdôvodňovali výdavky,
- služby, za ktoré sa zaplatilo, boli získané nezákonnou cestou, mali za cieľ šírenie alebo využívanie informácií alebo zákonom chránených údajov,
- služby, za ktoré sa zaplatilo, mali za cieľ dosiahnutie nezákonného vplyvu na subjekt verejnej súťaže, posudzovanie žiadosti alebo ceny, výber oferenta, zamietnutie zákazky, jej zmenu alebo na žiadosti objednávateľa. Nie je podstatné, či je za zákazku zodpovedný vykonávateľ alebo subdodávateľia,
- služby, za ktoré sa zaplatilo, boli vykonané spôsobom, ktorý porušoval predpisy zakazujúce používanie nekalých praktík alebo predchádzajúce konfliktom záujmov;

### **4. KATEGÓRIE PRÁC**

- značné rozdiely medzi navrhovanými a skutočnými jednotkovými nákladmi alebo množstvom poskytovaných služieb, ktoré nie sú zdôvodnené zmenami v oblasti prác alebo požiadavkami týkajúcimi sa zákazky,
- každá predložená faktúra dosahuje maximálnu sumu stanovenú v zmluve. Výnimkou by bola situácia, pri ktorej sa v objednávke uviedlo, za aký počet hodín bude vystavená faktúra,
- konkrétne osoby uvedené v ponuke ako „kľúčoví pracovníci“ nepracujú v prospech objednávky,
- navrhovaný personál nezodpovedá existujúcim ľudským zdrojom. Je nevyhnutné zamestnať ďalších pracovníkov vo väčšom rozsahu. Finančné odmeny nových pracovníkov sú podstatne nižšie ako tie, ktoré boli uvedené v ponuke,

- kvalifikácia zamestnancov nezodpovedá požiadavkám v tejto oblasti stanoveným v predpisoch týkajúcich sa danej pracovnej skupiny alebo v požiadavkách uvedených v podmienkach verejnej súťaže,
- pracovníci platení priamo firmou platenou nepriamo v rámci objednávky,
- čas práce partnerov, úradníkov, kontrolórov alebo iných pracovníkov nie je vyplácaný v súlade s podmienkami verejnej súťaže alebo s účtovnými predpismi prijatými vo firme.